

Ako se je moralo malo više tumačiti i malo sporije ići, nije nitko zbog toga gubio. Ni razredni prvak. Nije ni njemu škodilo, što se je više sipitalo i opetovalo. A provukli bi se, na koncu, i oni slabiji. Teže, s puno dovoljnih, ali — provukli bi se. A ako se ne bi provukli, napravili bi popravni ispit. Ili bi, u najgorem slučaju, opetovali razrade. Minimum bi potrebne izobrazbe stekli i oni. Nije su bli predestinirani za doktore, ali svršili bi kao vrijedni svećenici po župama. Bolji često, — pa i praktičniji, — od pokojega svoga negdašnjeg kolege — odlikaša.

Ne moraju naša sjemeništa biti »ogledne« »uzor-škole«, sa najvećim postotkom prolaznika i odlikaša; dosta je, da nam budu »uzor-sjemeništa«. A Crkvi je uvijek više do božaske mudrosti na njezinim svećenicima, nego da one ljudske; do erudicije i formalnog znanja. I do toga joj je, da nijedno pravo zvanje ne propane. Valja svakom pobožnom i dobrom aspirantu na svećeništvo, da ništa drugo, a ono pružiti mogućnost i šansu. Ako možda nama i našoj dijecezi nije potreban, jest Crkvi, koja, po širokom svijetu, vapi i plače za svakim novim svećenikom. Fatalan je u mnogim krajevima manjak klera; očajno su puste Božje njive: malo je na njima poslenika (Mat. 9, 37. 38.; Luk. 10, 2.).

Školske su svjedodžbe u pitanjima zvanja uvijek sekundaran kriterij. A mnogo puta i nesiguran, i nepouzdan! C.

NOVE »PUČKE MISIJE« I NOVI »PUČKI MISIONARI«

Jesenas me je pohodio moj dobar znanac iz Dalmacije, poznat i ugledan propovjednik i misionar, redovnik: svećenik, očito, najboljega duha i velike revnosti; okretan, snalažljiv, inventivan, inteligentan. Išao je u jedan naš kraj, da drži pučke misije. Ili se je s misija vraćao: ne sjećam se više sigurno.

Misionario je nedavno, s jednim svojim redovničkim subratom, i po dalmatinskom primorju i otocima. Pitao sam ga za njegova iskustva i dojmove sa toga, teškog i ozloglašenog, terena.

Bilo je, veli, svagdje slušalaca, interesa, pa i oduševljenja, ali — osvajanja i obraćanja malo. Svijet se je u tim krajevima podijelio. I fronte su se stabilizirale. Tko je ostao uz Crkvu, uz nju je i danas. Praktični vjernici dolaze i na misijske propovijedi. I rado ih slušaju. I ispovijedaju se.

No zato onih drugih nema ni blizu. Ne nastupaju više ni oni hostile. Ne izazivaju. Ali ni ne dolaze. Totalno apstiniraju. Doljedno ignoriraju i misije i misionare. Ostaju ledeno bešćutni. Ne pokazuju ni truna interesa. Ni radoznalosti. Zid između njih i Crkve i iza misija je isto onako neprobjen i neuzdrman, kako je bio i prije misija. Misije ga nijesu ni načele. O kolektivnoj rekristijanizaciji sela ili župe ne može se ni govoriti. Masovnih obraćanja nema. Nema, zapravo, ni individualnih.

Glavne svoje, tradicionalne, svrhe danas više pučke misije, — u klasičnom obliku, — uopće ne postizavaju. Pomalo je to uzaludan napor i jalov posao: barem sa stanovišta apostolskih osvajanja i pionirsko-ofenzivnih ambicija.

On osjeća, da bi im trebalo mijenjati stil i metodiku. Čini mu se, da bi ih valjalo iznijeti iz crkve na ulicu. I unijeti u njih više elmenata publiciteta i propagande. Iznaci nešto, što bi zainteresiralo i privuklo i one iz protivnog tabora. Pokušati s početka više indirektnim putem, nego direktnim. Započinjati od aktulenosti iz društvenog profanog života. Izazvati na tom terenu dijalog. Angažirati sliku, kino, televiziju, pjesmu, koncerat, kazališne komade.

Nije, inače, ulazio u detalje. Samo je nabacio ideju. A možda nije ni spomenuo svega, što sam ja ovdje pobrojio. Možda sam ja tu njegovu ideju i previše konkretizirao i shematizirao. Pojedini, uostalom, nijesu ni onako važne, dok ostaju u sklopu jedne logične cjeline.

Na svaki način pitanje je modernizacije i posavremenjenja pučkih misija dobro uočio, i pronicavo je sagledao njegovu problematiku. Barem s jedne strane: s one više formalne i tehničke. Da će tu trebati misliti na prinove, promjene, reforme, prilagođivanja okolnostima, već je »a priori« jasno. Njegova se ideja s te strane potpuno uklapa u shvaćanja II. vatikanskog sabora o traženju novih oblika za stare crkvene tradicije i o upotrebi savremenih komunikacionih sredstava. U stvari je to samo pedent saborskom dekretu »de mediis communicationis«.

Ipak, kad sam kasnije o tome mislio, učinilo mi se, da same izmjene u stilu i metodici pučkih misija ne rješavaju temeljnog i glavnog problema. Svijet danas lako dolazi do senzacija i bez onih naših »svetih«, iza kojih na njega, — on to instinktivno osjeća, — vrebaju obveze, tereti, konsekvencije. Trebat će, izgleda, u reformi pučkih misija ići još dalje i još radikalnije. One će, u misionarenju savremenog, novopoganskog, svijeta oko nas, dobiti, čini se, sekundarnu ulogu. Postat će više neke vrste rekolekcije i duhovne vježbe za pravednike, za praktične vjernike, a manje sredstvo predobivanja i obraćanje grješnika i otpadnika. A apostolsko-ofenzivna funkcija prijeći će s kolektivnog na individualni apostolat; i sa svećeničkog na lajički.

Tako opet pred nas ilzazi staro pitanje: je li uopće moguće masovno pokršćanjenje današnjeg modernog svijeta? Imaju li uopće izgleda na uspjeh frontalne akcije pa i one najtemeljitiije razrađene i najmodernije organizirane: sa svim thničkim aparatom i pomaglima, što nam danas stoje na raspolaganje?

Ja sam uvijek, za razliku od naših katoličkih »progresista« i »optimista« na zapadu, bio sklon pretpostavci, da se kršćanstvo tim putem više ne može nametnuti današnjem svijetu. Previše je on otišao na drugu stranu. Previše se je zatvorio u svoj krug ideja i iza njih se ušančio. Previše je sam sa sobom zadovoljan i na sebe ponosan. I, što je glavno, njegov mu sistem garantira »mir« od svih delikatnih upitnika filozofije života i oslobađa ga, radikalno i u korijenu, od svih, prirodnom čovjeku uvijek teških, obveza odricanja i samozataje, koje se odmah pomaljaju na obzorju, čim se na njemu pomoli i kršćanstvo, sa svojim spiritualističkim i eshatološkim idejama. Mi protiv sebe imamo zatvoreno interesno savezništvo milijuna: frontu instinktivne solidarnosti jedne komotne i drage tradicije, jedne slatke zablude; frontu, koja se lako ne lomi i ne puca.

U nju se šale ne probija vojska u zatvorenom bojnom redu, ni u uniformama. Ako se već netko može u nju probiti, može samo pojedinac, padobranac, diverzant, kamuflirani ratnik.

Ali, da se vratim na konkretni slučaj, od kojega sam i pošao: na problem naših domasih »pučkih misija«! Ljudi s druge strane fronte, na selu ili u gradu, vrlo lako mogu, kad hoće, izbjeći susret sa misionarom u habitu. Jednostavno ne dolaze u crkvu; ne izlaze ni na ulicu; ostaju kod kuće; žive, kako su živjeli i jučer. Samo: ti isti ljudi ne mogu ni izdaleka tako lako izbjeći susret s jednim članom svoje obitelji, sa svojim susjedom, sa svojim kolegom ili drugom na poslu, iz škole, iz tvornice, iz kancelarije, sa sportskog igrališta. Ako je taj naš, on im se može približiti. I ako je taj pun duha Božjega i kršćanske životne mudrosti i svijesti on će uvijek biti od njih jači. Ne opet od sviju njih skupa, nego od jednoga. A kad taj jedan bude osvojen, već su dvojica naših u neprijateljskoj »tvrđavi«. Sutra će biti četvorica, prekosutra osmorica, zaksutra šesnaestorica, pa onda stotina, i haljada, i milijun. U slici, dakako, govorim. Označujem njom samo nutarnju dinamiku apostolata, ako je on zreo.

Pučke misije kao sredstvo osvajanja i pokršćanjivanja masa moraju danas odstupiti u pozadinu pred individualnim apostolatom: lajičkim u prvom redu. Ili, boje, moraju mu sužiti. Moraju odgađati i stvarati pravednike i — apostole.

Kada ćemo jedamput s tim biti na čistu? Kada ćemo jedamput početi sa sustavnim odgojem naših vjernika za lajički apostolat? Crkva je, na II. vatikanskom saboru, rekla, što o tom misli. Jasno, auktoritativno, programski. Ne smije to ostati samo teorija.

Naivan je, tko u ovom »progresizmu« i »ekumneizmu« ne vidi, da svijet oko nas nije dobar: da je on, opet, upao u poganstvo. A Crkva se je već jedamput u svojoj povijesti sa poganstvom sretala. I pobijedila ga je. I osvojila ga je za Krista. U prvim, starokršćanskim, vremenima, A nije ni onda to učinilo »pučkim misijama«. Učinila je to, na prvom mjestu, individualnim apostolatom. Lajičkim apostolatom. Apostolatom elite.

Možda bismo se mogli s korišću u to zamisliti i pred problemom i krizom »pučkih misija«. Možda bismo baš u tom mogli otkriti, providencijalne, prognoze i šanse novih »pučkih misija« i novih »pučkih misionara«!

UZ ČLANAK »CRKVA TREBA I DOBRIH SVEĆENIKA«

(»Služba Božja« 1966. br. 2., str. 103—107)

O privatnom bi se shvaćanju lijepo moglo razgovarati u prijateljskom krugu. Ovdje je ono izneseno auktoritativno pred širi krug čitatelja, uglavnom svećenika. Što će oni nakon toga misliti o duhovnosti sv. Ignacija i njegova Reda? S koliko će povjerenja u svojim duhovnim vježbama primati poticaje iz ustiju redovnika s tako neobičnim pogledima?

Odmah na početku želim reći da mi je kao isusovcu sistem duhovnosti, koji se u članku naziva »ignacijanskim«, stran i da ga kod našeg sv. oca Ignacija nisam našao.